

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cerimonien Vande Heylighe Roomsche Kercke Raeckende De Processien, De Pelgrimagien, Het Vvy-Water Ende Begravenisse

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1669

Het III. Capittel. Vande Cerimonien in't bysonder, die de oude oprechte Kercke Christi gebruyckt heeft ontrent de begraevenisse der doode lichamen.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34094

HET III. CAPITTEL.

Vande Cerimonien in't bysonder, die de oude oprechte Kercke Christi gebruyct heeft ontrent de begraevenisse der doode lichamen.

§. I.

Cerimonien die sy ghebruycten voer de Begraevenisse.

T En *eersten*, sy wieschen de doode lichamen, ghetuyghen

Tertullianus Anno 230.

In *Apologetico Capite 42.*

Lavor honesta hora, & salubri, quæ mihi, & colorem servet, & sanguinem; nigrem, & pallidum, post lavacrum, mortuus possum.

Ich wozde op eene heerlycke/ende geboede ure ghewasschen/ om mijn colere te behouden/ ende mijn bloet/ want ick sal sijn ende bleek genoegh zyn/ als ick nu doot wesen/ sal ghewasschen worden.

Eusebius, Anno 326.

Libro 7. *Histor. Ecclesiast. cap. 17.*

Corpora accuratè lavant;

De Christenen hebben de lichamen van de doode, de welke vande peste ghestogben waren, nettekens ghewasschen.

Den H. Ambrogus Anno 374.

Libro de *Tobia Capite 10.*

Jussi lavari corpus.

Ich hebbe het lichaem van den doode doen wasschen.

Sidonius Apollinaris Anno 440.

Libro 3. *Epistolâ 3.*

Nes clatis vesti-

De Gotthen en hebben de doode lichamen

van de ſoldaten die in den ſlagh ghebleven waeren/ noch ghe waſſchen, noch gekleet/ noch begraven.

Ten tweeden, ſy ſalfden de doode lichaemen, ſoo gewyghen:

Tertullianus Anno 230.

In Apologetico Cap. 24.

De volcken van Sabeen moghen wel weten dat hare ſpecerijen beter beſteet worden in het begraven der Chriſtenu/ als in het bevooken der Afgoden.

menra, nec veſtitis ſepulchra tribuerunt.

Sciunt Sabzi plaris, & carius ſuas merces Chriſtianiſ ſepeliendis proſigati, quam Diis ſumigandis.

Den ſelven

Libro de Reſurrectione carnis.

De boode lichaemen/ nu met ſpecerijen gheſalt zynde/ worden begraven.

Corpora medicamentis cõdita ſepultura ſequeſtrantur.

Den ſelven

Libro de Idololatriã.

De ſpecerijen de welcke de lebende menſchen dienen voor medicijne/ ghebruycken ſijp doch tot trooſt van de begraveſſe.

Etiam hominibus ad pigmenta medicinalia, nobis quoque inſuper ad ſolatia ſepultura uſui ſunt.

Minutius Felix. Anno 206.

In Octavio.

Opſteden (ſoo ſpreect een Heyden aen de Chriſtenu) bewaert de ſpecerijen booz de boode lichaemen.

Reſervatis unguenta ſineribus.

Den H. Gregorius Nazianzenus Anno 364.

In obitu Caſarij.

Caſarius ligt nu doot/ berlaten van ſyne opſteden/ met weynighe ſpecerijen begaef.

Exanimis jacet, ab amicis deſertus exigua myrrha donatus.

¶ 2

Pru-

Prudentius Anno 420.

Hymno ad exequias defuncti.

Asperlaque myr-
tha Sabro corpus
medicamine servat.De salvinghe van specerije bevaert het li-
chaem.Ten derden, Sy kleedden de dooden lichaemen met
graf-doecken, oft andersins, soo ghetuyghen:

Eusebius Anno 326.

Libro 7. Historia Ecclesiastica Capite 14.

Asterius cadaver
tollit, splendidâ, &
pretiosâ obtegit ve-
ste, atque humeris
impositum inde de-
portat, quod cum
magnifico, & sum-
ptuoso linceo in-
volvisset, decenti sa-
pulo condidit.Asterius neemt het doot lichaem van Ma-
rius, hy bedeckt het met een blinkende ende
kostelijck kleet, ende dat ghenomen hebbende
op de schouderg/ draeght het van daer, dat
welcke soo hy in een magnifijck ende kostelijck
lijnwaet ghewonden hadde, heeft het heerlijck
begraven.

Den selven.

Libro 4. de vita Constantini. Cap. 66.

In medio regij pa-
latij, excelsa, & aurea
capsula, inclusum
Imperatoris corpus,
imperiali apparatu,
id est, purpura, &
diademate ornatum
die, noctuque asser-
vabant.In het midden van 't Concklijck palatij
behouden sy dagh ende nacht het doot li-
chaem vanden Keyser Constantinus, 'welck
een verheven goude kiste ghesloten was/
'de met 'tkeijserlijck ghetuygh/ dat is/
't purperen kleet, ende kroone verciert.

Den selven.

Libro 7. Historia Ecclesiastica Capite 17.

Linceo funebri in-
volvete non sunt
gravati.Sy en hebben haer niet ontstien de doot
lichaemen/die van de peste ghestozven waer-
ren/ te omwinden met lijck-doecken.

Den H. Athanasius. Anno 340.

In vita S. Antonij.

Mos Aegyptius est.

'T is de ghewoonte by die van Egypten

inde H. Roomsche Kercke. 85

de doode lichamen van Edellieden/ maer
naemtelijck van saeltghe Martclaren/ te
omwinden met lijnwaete doecken,

nobilium, & præci-
pue beatorum Mar-
tyrum corpora lin-
teamine obvolvunt.

Den H. Hieronymus, Anno 390.

Epistola 49.

De klercken/ wtens officie het was/ heb-
ben het doot lichaem/ van een sekere vrou-
wepersoon/ met een lijnwaeten doeck omwonden.

Clerici, quibus id
officij erat, cadaver
linteo obvolvunt.

Prudentius Anno 420.

Hymno 10 Cathemer

In de begravenisse/ is het de ghetwoonte/
sijbere/ ende witte lyawaet. doecken te gebruyc-
ken.

Candore nitentia
claro præterdere
lintea mos est.

§. II.

Cerimonien die de oude rechtinnige Kerc-
ke ghebruyckt heeft in de begravenisse.

Tractaten, Sy droeghen de doode lichamen op
hare schouwers, soo ghetuyghen:

Den H. Gregorius Nazianzenus Anno 364.

Oratione de S. Basilio.

Den heylighen man Basilius wiert verheben
opgedragen/ dooz de handen der heylighen.

Efferebatur vir
sanctus, Sanctorum
manibus exaltatus.

Den H. Gregorius Nyffenus Anno 380.

In vita S. Macrina.

Mijne schouwers gheselt hebbende onder
de doot-afste/ daer mijne suster Macrina in
laag/ hebb' ick de Wiffchop Araxius geroepen/
op dat hy het ander deel soude draeghen/ en
de twee achterste deelen hebben ghedrae-
ghen twee treffelijcke mannen bande geeste-
lijchheid.

Ego feretrum sub-
iens, Episcopum A-
raxium advocavi, ut
alteram partem su-
stineret, posteriores
vero feretri partes
sustinerent alij duo de
Clero insignes viri.

F 3

Den

86 Cerimonien vande Begravenisse
Den H. Hieronymus Anno 390.

In Epiaphio Paula.

Translata Episcoporum manibus cervicem feretro subijciuntibus.

Paula is ghedraeghen geweest door de handen der Bisschoppen/ de welke haer sekerdigh stelden onder de dootkiste.

Sidonius Apollinaris. Anno 440.

Lib. II. Epistola 8.

Sacerdotum, propinquorumque manibus sedibus dormienti similior, illata est.

Filimata op genomen wesen door de handen der Priesteren/ en naeste vrienden naer te staen ghedraeghen gheweest als of te slapen.

Ten tweeden, De gheestelijckheydt; ende andere personen verghelischapten het leyck, ende droeghen keeften ofte andere lichten in haere handen, soo gelyckuyghen:

Eusebius Anno 326.

Libro 4. de vita Constantini. Cap. 71.

Aderant Dei Sacerdotes.

De Priesters waren reghentwoordigh in de begravenisse van Constantinus den keiser.

Den H. Gregorius Nazianzenus. Anno 364.

Oratione in Caesarium.

Mater accensas faces gestavit.

De moeder van Caesarius heeft op sijn ughbaert brandende flambeeuen ghedraeghen.

Den H. Gregorius Nyssenus, Anno 380.

In vita S. Macrinae.

Ex utraque parte praecedebat non exiguus Diaconorum ministrorumque numerus, qui omnes ordine progredientes, cereos manibus gestabant.

Van weer ziden giuch booz upt een gheeral van Diakenen/ ende andere Diakenen/ de welke alle gaende op goede oorden droeghen wasse keeften inde handen.

Den selven

In funere Pulcheria.

Op dien tijt / als men de Keyserinne Pulche-
ria begroef / docht men het gout sijn nature
sijde colent niet te hebben / ja oock den luy-
ster van de ghesceenten / de goude saeckens /
den schijn van het silber / ende het licht van het
vuer / welck veel / ende menighvuldigh van
weers zijden in w alle keerssen op lampen ghedrae-
ghen wiert / sechen altemael swart te worden
van droefheyt.

Non mihi in illo
tempore visum est
aurum naturali suo
decore nitescere,
quin etiam lapidum
fulgores, & aurei
panni, & argenti
splendores, & lumen
ignis quod & mul-
tum, & copiosum ex
transverso utrimque
continentibus cereis
lampadibus prae-
debatur, omnia lu-
ctu simul nigresce-
bant.

Den H. Hieronymus. Anno 390.

In Epitaphio Paula.

De gantsche menichte van de steden van
Palestinen is samen gekomen tot de begra-
venisse van Paula: Wie van de Monicken der
woertnisse is ghebleven in sijne celst? wat
maghet isser ghebleven in haere haemer? Sp
heldent als eene goddeloose saecke den sulck
me brout den lesten dienst niet te doen. etc.
De bisschoppen droeghen lampen, ende wasse
wollen in haere handen.

Tota ad funus ejus
Palastinarum utrius
turba convenit. Quam
Monachorum laten-
tium in eremo, cel-
lula sua tenuit? Quam
Virginum cubiculo-
rum secreta tegerunt?
sacrilegum putabant
qui non tali sceminae
ultimum reddidisset
officium &c. Ponti-
fices lampades, ce-
reosque praeferebant

Den H. Gregorius Nazianzenus, Anno 364.

Oratione 2. in Iulianum.

Het doot lichaem van Constantinus wordt
met eenen grooten slepp ghedraghen / met
brandende wasse keerssen, met de welke wy
Christenen meynen / dat get godtbruchtigh
verreckt upt dit leven / moet berckert worden

Ille celebri pompa
deducitur, cereorum
ignibus, quibus nos
Christiani pium è vi-
tà discessum, ornata-
rum existimamus.

Den H. Ioannes Chrylostomus Anno 398.

Homil. 4. in Epistolam ad Hebraeos.

Soght men wat bededen die soa blinckende
lampen?

Dis mihi quid vo-

Iunt ista lampades
tam splendida? num-
quid sicut Athletas,
mortuos comita-
mur?

Fidelis hominum
castus Bosphori o-
strum luminaribus
coopeverunt.

Psalmode luctu
interumpuntur,

Virorum, & mu-
lierum multitudo
Psalmorum decanta-
tionem stetitibus inter-
rumpebat

A principio ad fi-
nem usque decantatio
Psalmorum, eadem
voce, triplicique ca-
nentium ordine ab-
soluebatur.

Nocturnis cantio-
nibus honoratum

Cum multiplex
hymnorum canitio de-
ducitur, ad Marty-

88 Cerimonien vande begraevenisse
lampen? Dergheselschappen wy niet de doo-
den/ als kloecke strybaere mannen?

Theodoretus Anno 430.

Lib. 5. Histor. Eccles. Cap. 36.

Als het doot lichaem van den H. Joannes
Chrysoftomus gheboert wiert nae Constanti-
pelen: de Gheloovighe hebben de zee bedekt
met lichten.

Ten dorden; In het draeghen van de doode licha-
men wierdender Psalmen, ofte andere lof-sanghen
ghesonghen. Soo ghetuyghen

Den H. Gregorius Nyssenus Anno 380.

In funere S. Basilij.

In de begraevenisse van Basilijus wiert den
sanck der psalmen, onderbroken met lichten.

Den selven.

in vita S. Macrinae.

Als Macrina begraven wiert/ eene menich-
te van vrouwen/eu mans/onderbroken met
wecuen/ het ghesanck van de Psalmen. Van het
beghynsel tot den eynde van de begraevenisse
wterden eenstemmelyck/ met oyz chooren
Psalmen ghesonghen.

Den H. Gregorius Nazianzenus Anno 364.

Oratione 2. in Iulianum.

Het lijck van den Keyser Constantinus is mit
Lof-sanghen by naechte bereert ghewest.

Den selven.

Oratione in Caesarium.

Het lijck van Caesarius wort gheleyt naech
plaetsen der martelaren niet menighdoren

Inde H. Room sche Kercke. 89

gesanck van Lot-sanghen, en van Psalmen.

Den H. Hieronymus. Anno 390.

In Epitaphio Paula.

En groote menichte songh Psalmen in
kerstgeden taelen/ als men Paula begroef.
Daer werden Psalmen ghesonghen/ in't
Hebreys/ Griex/ Latijn ende Syriack.

Severus Sulpicius Anno 420.

Epistola 3.

Dit lichaem van den saelighen man Marti-
nus volghet ene menichte volck tot het graf
ter/ singhende hemeliche Lot-sanghen.

Theodoretus Anno 430.

In Historia Religiosa.

Op de upbaert van den Gremst Abraham
hoordemen sommighe singhen, sommighe
schreuen.

Ten vierden, De doode lichamen wierden van de
geloovighe vergheselschap nae 't graf. Soo ghe-
singhen.

Eusebius Anno 326.

Libro 4. de vita Constant. Cap. 70.

De benden vande soldaten ghinghen booz
wt/ in de begravenisse van Constantinus de
Goete, een onielbare menichte van mensche
volghde/ het lijck vanden keiser wiert om-
ringhelt met Lanciers/ ende ghewarpende
Soldaten.

Den H. Gregorius Nazianzenus. Anno 364.

Oratione de S. Basilio.

De mercken/ de galerijen/ de tweede/ en
de

rum sedes effertur,
Psalmodum cantu
&c.

Psalmodum linguis
diversis examina
concrepabant.
Hebrao, Graeco,
Latino, Syroque ser-
monē Psalmi perso-
nabant.

Hoc beativiri cor-
pus usque ad locum
sepulchri, hymni ca-
nora caelestibus tur-
ba prosequitur.

Quidam psallen-
tes alios lamentan-
tes.

Præibant turma-
tim militum cohortes,
infinita hominū
turba sequebatur,
Imperatoris funus
hastatis, & armatis
militibus cingeba-
tur.

Plena erant fora,
porticus, duplicia, &c.

triplicia tabulata, hominum illum deducendum, praeventium, lequentium &c.

90 Cerimonien vande Begraevenisse de derde stigten waren vol van menschen die het lijck van Basilius gheleyden/boozgtughen volghden etc.

Palladius Anno 390.

In Dialog.

Tanta multitudo Virginum, tantumq; Monachorum, & honestioris vitae testimonio insignium in Syria, Cilicia, Ponto, & Armenia agmen accurrit, ut putarent plurimi ex conditoeis convenisse.

Op de begraevenisse vanden H. Ioannes Chostomus, is gheweest sulck een meniche van Waeghen/ van Monteken/ van trefselijcke personen upt Syrien, Cilicien, Ponten, en de Armenien dat vele meepden dat sy malcanden hebben dagh ghestelt.

Den H. Gregorius Nyssenus. Anno 380.

In vita Macrina.

Fama, nescio quomodo, undique diffusa, finitimi ad finem confugerunt, adeo ut concentrentes vestibulum non caperet.

De maere/ ick en weet niet hoe/ ober al herbreyt toesende/ vande doot van Macrina. Sijn de naest-geleghen kinnen ghelopen tot het lijck/ met sulck eenen meniche/ dat den ingaanch te slepen was.

Den H. Hieronymus Anno 390.

In Epitaphio Fabiola.

Audio Praecedentium turmas, & ceteratim in exequiis ejus multitudinem confluentem: Non platea, non porticus, non imminetia desuper testa capere poterant prospectantes.

Ick hoorde de hoopen die voorgaen/ ende de meniche die hoops gheleijck komt gelopen naer het upt-vaert van Fabiola, de straten/ de galerijen/ de ober-hanghende daken waeren te slepen om de menschen te baren.

Severus Sulpicius. Anno 420.

Epistola 3.

In obsequium funeris credi non potest, quanta hominum multitudo convenit, tota civitas obviam corpori iit cuncti ex agris, atque

'Tis ongheleodelijck wat een meniche van menschen datter saemen ghekomen tot de upt-vaert van Martinus: De heele stede quam te ghemoet aen sijn lichaem/ altemael die van de Dorpen/ en wijckey/ vele hande waren

naeste sieden sinder reghenwoordigh ghe-
weest: o wat eene droefheyt wasser onder al-
ligert: namelijck wat herfuchtinghen on-
der de Monicken/ de welke men scydt op
den dagh bykans twee duysent gheweest te
sijn in gheeral.

In visulen. Sy leydden de doode lichaemen ten
hoore, tusschen Candelaelen met lichten. Soo ghe-
weyden:

Eusebius. Anno 326.

Libro 4. de vita Constantini Capite 66.

So sluyten het doodr lichaem van den Key-
ser in eene goude kiste/ ende sy brenghent
ghedeckt van alle kanten met een purperen
kleedt/ nae Constantinopelen. Daer legghen sy
dat op rene hooghe ende verheben plaetse: in
de alder magnifichste huysinghe des Key-
sers/ ende rom som het ijk stellen sy goude
kandelaeren met brandende lichten

Den H. Hieronymus. Anno 390.

In Epitaphio Paula.

Paula is gheduygen gheweest door de han-
den der Bisschoppen/ ende ghestelt in het
miden vande kercke vande Speloncke des
Saligh makers. Voorder: daer heeft men Psal-
men gesonghen/ niet alleen d'yn dagen lanck
mer dat sy onder de Kercke/ ende ontrent de
Speloncke des Heeren begraven wiert/ maer
oock de heele weke deur.

viciis, multique ex
vicinis etiam urbi-
bus affuerunt. O
quantus luctus om-
nium! quanta pri-
cipue lamenta Mo-
nachorum, qui eo die
ferè ad duo millia
convenisse dicuntur.

Cadaver aurea ca-
psula includunt, &
undiq; purpurea ve-
ste contextum, Con-
stantinopolim per-
ducit, ibi tum in om-
niu magnificentissi-
mis Imperatoris adi-
bus cello, atq; edito
loco deponunt, lu-
minibus circum fu-
nus, aurea super can-
delabra accensis.

Translata Episco-
porum manibus, in
media Ecclesia spe-
lunx Salvatoris est
posita.

Psalmi in ordine
personabant, non so-
lum triduo, donec
subter Ecclesiam, &
juxta specum Domi-
ni conderetur, sed
per omnem hebdo-
madam.

§. III.

Cerimonien die de Waere Kercke Christi
ghebruyckt heeft als het dootd lichaem
nu stont by het Graf.

Ten eersten. Sy offerden het H. Sacrificie der Alde
voor de zielen. Soo gheruyghen:

Den H. Cyprianus. Anno 150.

Libro 1. Epistola 9.

Episcopi i antecessores nostri, considerantes, alubriter statuerunt, ne quis frater excedens ad tutelam, vel curam Clericum nominaret ac si quis hoc fecisset, non offerretur pro eo nec sacrificium pro dormitione eius celebraretur. Neque enim ad Altare Dei meretur nominari in Sacerdotum praesentia, qui ab Altari Sacerdotes, & Ministros voluit avocare.

De Bisschoppen onse voort-saeten
oberdenckende/ hebben voorszijdelijck ghesest/
dat niemant vande Broeders stercken de/ een geestelijck man exccutur soude maeken
van testament/ ofte mombaer stellen/ ende by soo verre dit pemaent ghebaen soude hebben/
dat men noch voor hem soude offerren/ noch sacrificie en sou doen voor sijn outscapen/
want hy en verdient niet ghenoen te worden/ laen den Aeraer, in het ghebede der Profeeten,
die de Priesters/ ende Dienaers/ vande den Nutaer heeft willen af-trecken.

Den H. Ambrosius Anno 374.

In obitu Valentini

Date manibus sancta mysteria, date Sacramenta caelestia, extollite, populi, mecum manus in sancta, ut eo saltem munere, vicem ejus meritis rependamus. Animam piam, nostris Oblationibus prosequamur.

Gheest/ nu in'r uptbaert vanden Keeser
Valentinianus, met de handen de heylighe Mysterien,
gheest de Hemelsche Sacramenten sijn volcken/
ul. handen met my om hoogh te heyligh/ op dat wy ten minsten met desen dienst/
de verdienstou vanden Keeser moghen vergelden. Laet ons de godtbruychtige ghebeden
met onse Offeranden achter-volgen.

Den H. Augustinus. Anno. 420.

Libro 9. Confessionum Capite 12.

Ik en hebbe / over de doot van mijne Moeder / oock in die ghebeden niet geveent / want die wy ghestort hebben tot u / als boozhaer op-gheoffert wiert het Sacrificie van onse verlossinghe, als het dootlichaem nu stondt op het graf.

Nec in eis ego precibus flevi, quas tibi fudimus, cum offerretur pro eâ Sacrificium pretij nostri, jam juxta sepulchrũposito cadavete.

Den selven.

Libro 9. Confessionum Capite 13.

Mijne Moeder Monica sterbende heeft ghebet / datmen haerder ghedachtenisse soude doen aen den Altaer, aen den welcken sy sonder eenen dagh nae te laesen / hadde gedient / want waer sy wel wist dat upt-ghebept wiert die heylighe slagh offeranden, dooz die welke upt-ghechapt is het handtschrijft / 'twelcke aen ons contrarie was.

Memoriam sui ad Altare tuum fieri desideravit, cui nullius prætermissione diei servierat, unde sciret dispensari vestimam sanctam, qua deletum est chirographum; quod erat contrarium nobis.

Den selven.

Ibidem.

O Heere mijnen Godt / gheest uwe dienaarin / dat alle de ghene die dit sullen ghelezen hebben / aen uwen Altaer ghedachtigh wesen mit dienaeresse Monica, met Patricius boozmaels haeren man / dat sy mijnder onderen ghedachtigh wesen met eene godtzuchtighe offerre.

Domine Deus meus inspira servis tuis, ut meminerint ad Altare tuum Monicae famulae tuae, cum Patricio quondam ejus conjugis, meminerint cum affectu pio parentum meorum.

Posidonius. Anno. 420.

In vita Augustini.

Augustinus, daer wy by stonden / en saegen / en saemen met hem haeden / is ontsaepen in ghebede / ende om te recommanderen het aflegghen van sijn lichaem is het Sacrificie aen Godt.

Nobis astantibus, & videntibus, ac cum eo pariter orantibus, pro ejus commendanda corporis depositione,

Sacrificium Deo oblatum est, & sepultus est,

94 Cerimonien vande begravenisse
Godt gheoffert gheweest, ende hy is begraven
gheweest.

Ten tweeden, behalven het H. Sacrificie, sinnen
sy noch andere ghebeden voor de zielen. Sooghe-
tuyghen:

Den H. Dionysius Arcopagita. Antiqui.

De Ecclesiastica Hierarchia Capite 7.

Accedens divinus
Antistes precibus à
divinâ benignitate
contendit ut & om-
nia peccata, quæ hu-
mana fragilitate, im-
becillitateq; admis-
sa sunt, et qui exces-
sit & vita, remittat, &
eum in lucem, ac re-
gionem vivorum, in
sinus Abrahe, Isaac,
& Jacob reducat, in
locum, à quo fugit
dolor, tristitia, &
gemitus.

Den goddelijcken Obersten by-konvent
bzaeght door gebeden vande goddelijcke goe-
dert: renthepdt/ dat hy aen den dooden be-
ghebe alle de sonden/ die door mensche-
lijckhepdt ende swachhepdt ghedaen sijn
dat hy hem ghelepde in het licht/ ende sal-
schap der levende/ in den schoor van Abraham,
Isaac, en Jacob, in de plaetse daer noch doot-
hepdt/ noch misstroostighepdt/ noch suych-
en is

Tertullianus. Anno 230.

Libro de anima

Scio forminam
quandam eam in pa-
ce dormisset, & mo-
rante adhuc sepultu-
rà, interim oratione
Presbyteri compone-
retur, ad primum
habitum o rationis
manus à lateribus
dumortas in habitum
supplicem conform-
malle &c.

ick weet eene sekere Vrouwe/ als sy
vzede ontslapen was/ ende haer begrave-
nisse werdte upt-ghesest/ daer-en-tuyghen
den Priester voor haer badt, als sy tot de begrave-
benisse herepdt werdte/ dat sy met de eerde
ghesestonisse van het ghebedt/ haere handen
van weert zijden af-ghescheyden welen-
heeft saemen gheboeght/ als om te waken
&c.

Eusebius. Anno 326.

Libro 4. de vita Constantini. Cap. 71.

Aderant Dei Sa-
cerdotes circumfusi
turba, ac universo
populo, & preces pro
anima Imperatoris
fundebant.

De Priesters Gods waeren op de begrave-
benisse van Constantinus, onringhelt met
nen grooten hoop/ ende al het volck
sp korteden ghebeden voor de ziele
keyser.

Den H. Gregorius Nyffenus Anno 380
In vita *Macrinae*.

De doot-lijfe nu neder-ghesiet wesenbe/
op begheben ons tot bidden.

Den H. Augustinus. Anno 420.

Libro 9. *Confessionum Capite 13.*

Godt mijnder herren/ ick bidde u booz
de sonden van mijne Moeder/ verhoort my
doop de Medicijne van onse wonden/de wesc-
ke heeft ghehanghen aen't Cruys/ ende sit-
tende aen ulve rechte handt/ sprekt booz
ong: Ick weet dat mijne Moeder her mher-
inghepde heeft ghedaen/ ende upter herren
voegheben de schulden aen haere schuldenae-
ren/ bergheeft haer oock haere schulden/ ist
dat sp eenighe ghemaecht heeft/ op soo beele
haeren/ nae den doop: bergheeft het haer hee-
ren/ ick bidde u/ bergheeft het haer/ ende en
meret met haer uiter in't oordeel.

Voorder. Dat haer niemant afen rucke van
ulve bescherminghe/ dat sich hter uiter tus-
schen en stelle den Leentv/ ende Draeck/ noch
mer ghelwelt/ noch met listen/ dat sp in dze-
lyp met haeren man &c.

§. IV.

Cerimonien die de Waere Kercke Christi
ghebruyckt heeft naer de Begraevenisse.

Ten *ursten*. Sy wenschen aen de dooden *requiem*,
druckte. Soo ghetuyghen:

Den H. Ambrosius. Anno 374.

In obitu *Valentiniani*.

Laet ons *Valentinianus*, met eene godtzuch-
tiche affecte/ ruste wenschen.

Deposito feretro
nos ad precandum
convertimur.

Deus cordis mei,
pro peccatis matris
meae deprecor te, ex-
audi me per medici-
nam vulnerum no-
strorum qua pependit
in ligno & sedens
ad dexteram tua, in-
terpellat pro nobis:
Scio misericorditer
operatam & ex cor-
de dimisisse debita
debitoribus suis: di-
mitte illi & tu de-
bita sua, si qua etiam
contraxit per tot an-
nos, post aquam sa-
latis: Dimitte Do-
mine, dimitte obse-
cro, ne intres cum
ea in iudicium.

Nemo a protectio-
ne tua dirumpat
eam, non se interpo-
nat nec vi, nec insi-
diis leo, & draco, sit
in pace cum viro &c.

Pro *requiem* ei po-
scamus affectu.

Den

Deo selven.

in obitu Theodosij.

Da *requiem* perfecte
tam iervo tuo
Theodosio, *requiem*
illam quam prepara-
sti Sanctis tuis.

Gheest/Heere/ aen uwen dienact Theodo-
sius, een volmaecte ruste, die ruste, die ghy
soe bereydt hebt aen utwe heylighen.

Den H. Augustinus. Anno 420.

Libro 9. Confessionum Capite 13.

Sit ergo in pace
cum viro.

Dat Monica su ruste 3p met haeren uwen.
Ten tweeden. Sy bestroyden haere graeven met
bloemen. Soo ghetuyghen:

Den H. Hieronymus. Anno 390.

Epistola ad Pammachium.

Ceteri mariti su-
per tumulos conju-
gum spargunt violas,
rosas, lilia, purpu-
reosque flores, & do-
lorem pectoris his
officijs consolantur.

Anderc mans stroyden op de graeven
haere hups. vrouwen/violetten/roosen/
lilien/ ende roode purpere bloemen/ende
mede troosten sy de droefheydt van haer ghe-
ste.

Prudentius, Anno 420.

Hymno 10. Cathemer.

Nos lecta fovebi-
mus ossa, violis, ac
fronde frequenti.

Wy sullen de ghedeckte beenderen ber-
ten met violetten/ en heel loof

Ten derden Sy nooyden de Priesters aen tafel op
dat sy voor de dooden souden bidden. Soo ghetuy-
ghen.

Den H. Clemens Romanus. Anno 126.

Libro 8. Constitut. Apostolic. Capite 44.

Qui in exequiis
mortuorum ad con-
vivium funebre invi-
tati estis, ordine, &
tū timore Dei epula-
mini, ut possitis pre-
ces pro defunctis ad-
hibere Deo, qui enim
Presbyteri, & Diaconi
estis, debetis sem-
per sobrii esse

Ghy sieden die op de nypbaert bandedoode-
ter miseltijt ghenoot sijt/ eet met ghe-
heydt/ende breefe Godts/op dat ghy boert
overledene Godt mooght bidden: want ghy
sieden die Priesters en Diakenen sijt/ moet
alijt maetigh wesen &c.

Origenes. Anno 226.

Libro 3. in Iob.

Op hieren den sterf-dagh / by een roepen-
de Religiensen met Priesters / noodende de
gheloozighe met de Ghewetelicheit / ver-
ordende oock de gebrekeeliche / ende armen
weesen / en weduwen / op dat onse Feeste
wijde tot eene ghedachtenisse van ruste aen
de sielen der overlebene / wiens ghedachte-
nisse wy houden.

Den H. Joannes Chrylostomus, Anno 398.

Homilia 32. in Mattheum.

Daerom toeyt ghy de armen naer de doot
van uwe vrienden : waerom noodt ghy de
Priesters / op dat sy booz haer willen biddē
Ick weet wel dat ghy my sult anmoozden:
Op dat den overleden ruste verkrighe / ende
opdat sy den rechter besocht vnde.

Den H. Paulinus, Anno 420.

Epistolá 81. ad Alerthum.

Ghy hebt / o Alechi, op de uyt-baert van
uwe huyvrouwe Ruffina, vergadert in de Sa-
banden Apostel eene menichte van armen/
hoorprekers van onse sielen / die heel Roo-
men beart / haeren kost bedelen.

Ten lesten. Sy hielden het Jaer-ghetijde, ofte jaer-
lijck den dagh, op den welcken yemandt ghestorven
is. Soo ghetyghen :

Origenes. Anno 226.

Libro 3. in Iob.

Op en hieren den dagh niet hande gehooz-
t / maer wy hieren den dagh hande doodt.

G Ter-

Celebramus mor-
tis diem religiosi
cum Sacerdotibus
convocantes, fideles
unā cum Clero invi-
tantes adhuc ege-
nos, & pauperes, pu-
pillos, & viduas fa-
turantes: ut festivitas
nostra fiat in memo-
riam requiei defun-
ctorum animabus,
quarum memoriam
celebramus.

Cur post mortem
tuorum pauperes
vocas? cur Presbyte-
ros, ut pro eis velint
orare, obsecras? non
ignoro te respontu-
rum: ut defunctus
requiem adipisca-
tur, & propitium ju-
dicem inveniat.

Patronos animarū
nostrarum pauperes,
qui totā Roma sti-
pem meritant, mul-
titudinem in aulam
Apostoli congrega-
sti.

Nos non nativita-
tis diem celebramus
sed mortis diem ce-
lebramus.

Tertullianus. Anno 230.

De Corona militis Capite 3.

Oblaciones pro defunctis, anama die Secimus.

Wp doen op den saerlijck seken dagh / of handen booz de dooden.

B E S L U Y T.

Alle dese booz ghemelde ceremonien van de waere ende recht sinntghe Kercke worden nu ter tijdt noch ghebruyckt inde Roomsche Kercke / ende niet by Anders: ghesicht ergo dese sijn dies aengaende af ghetrokken van de Waere Recht sinntghe Kercke / ende bande Roomsche niet.

AEN